

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

ПРОГРАМА

**ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ПЕДАГОГІКИ ТА МЕТОДИК ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ МАГІСТРА
(для іноземців та осіб без громадянства)
за спеціальністю 012 Дошкільна освіта**

Розглянута на засіданні
приймальної комісії
«15» березня 2022 року
Протокол № 6

Суми – 2022

Програма фахового вступного випробування з Педагогіки та методик дошкільної освіти для вступу на навчання для здобуття ступеня Магістра за спеціальністю 012 Дошкільна освіта на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) вищої освіти.

Ухвалена на засіданні кафедри дошкільної і початкової освіти

Протокол № 8 від 24 лютого 2022 року

Завідувач кафедри дошкільної і початкової освіти

_____ Наталія ПАВЛУЩЕНКО

Голова фахової атестаційної комісії

_____ Віта БУТЕНКО

ЗМІСТ

1.	ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
2.	ЗМІСТ ПРОГРАМИ.....	5
	2.1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА.....	5
	2.2. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА.....	5
	2.3. ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА.....	8
	2.4. ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ.....	11
	2.5. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ.....	13
	2.6. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ.....	15
	2.7. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА ЗОБРАЖУВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ.....	16
	2.8. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ.....	19
3.	ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ.....	21
	3.1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА.....	21
	3.2. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА.....	21
	3.3. ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА.....	21
	3.4. ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ.....	22
	3.5. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ.....	22
	3.6. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ	23
	3.7. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА ЗОБРАЖУВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ	24
	3.8. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ.....	24
4.	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	25
5.	ЛІТЕРАТУРА.....	26

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фахове вступне випробування з «Педагогіки та методик дошкільної освіти» передбачає з'ясування рівня професійної компетентності, якою абітурієнт оволодів під час навчання на освітньому рівні бакалавра/спеціаліста/магістра, з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання для здобуття ступеня Магістра за спеціальністю 012 Дошкільна освіта в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Формою фахового вступного випробування встановлено усний іспит з питань екзаменаційного білету.

Програма фахового вступного випробування абітурієнтів, що вступають на навчання для здобуття ступеня Магістра за спеціальністю 012 Дошкільна освіта охоплює ряд навчальних дисциплін професійно-практичної підготовки освітнього рівня «бакалавр»: дошкільна педагогіка, дошкільна лінгводидактика, основи природознавства з методикою, теорія та методика формування елементарних математичних уявлень, теорія та методика фізичного виховання дітей, основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю дітей, теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку. На підставі програми фахового вступного випробування з «Педагогіки та методик дошкільної освіти» складаються екзаменаційні білети (30 білетів), кожен з яких має три питання (2 – теоретичних, 1 – практичне). Абітурієнту відводиться час на підготовку по питанням білету – 30 хвилин і пропонується 15 хвилин на відповідь.

Відповіді абітурієнтів мають показати знання про: основи законів і закономірностей освітнього процесу, способи його організації, фактори розвитку особистості тощо; структурні компоненти, принципи, форми, методи, види і засоби організації освітнього процесу в сучасному закладі дошкільної освіти; значення дошкільного дитинства для становлення особистості дитини; становлення і розвиток ідей дошкільної педагогіки, поглядів зарубіжних і вітчизняних педагогів, діячів дошкільної освіти; особливості розвитку дітей раннього та дошкільного віку; шляхи здійснення гуманізації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти; особливості індивідуально-диференційованого підходу в освітньому процесі; особливості методів, прийомів і форм освіти з дошкільної лінгводидактики, методики фізичного виховання, методики формування елементарних математичних уявлень, методики ознайомлення з природою, методики зображувальної діяльності, методики музичного виховання. Вступник має оперувати дефініціями: дошкільна педагогіка, навчання, виховання, розвиток, освіта, методи педагогічного дослідження, принципи навчання, методи, засоби, прийоми навчання, форми організації життєдіяльності дітей дошкільного віку, гра, види діяльності, вікова періодизація, принципи і методи виховання, напрями і форми виховання. При аналізі питання абітурієнт повинен уміти: аналізувати, систематизувати освітні проблеми; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки педагогічних явищ; наводити приклади, обґрунтовувати власну позицію.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

2.1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

1. Предмет, завдання і методи педагогіки.

Предмет педагогіки як науки. Виховання як явище суспільного життя. Видатні фундатори педагогічної теорії (Я.-А. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Р. Оуен, Ф. Фребель, М. Пирогов, К. Ушинський). Розвиток педагогічної думки в Україні (Г. Сковорода, А. Макаренко, В. Сухомлинський). Завдання, зміст і методи виховання. Зв'язок педагогіки з іншими науками.

2. Виховання і розвиток особистості.

Провідна роль виховання і навчання в психологічному розвитку дитини. Роль ігрової, навчальної, трудової діяльності та спілкування в розвитку дитини. Віковий підхід до виховання і навчання дітей, вікова періодизація. Індивідуальні особливості дітей і їх врахування у вихованні і навчанні.

3. Мета і завдання виховання особистості.

Різнобічний розвиток особистості як важливе соціальне завдання сучасної педагогіки. Ідея різнобічного розвитку особистості в класичній і сучасній педагогіці. Мета виховання в українській народній педагогіці. Мета і складові частини виховання дітей раннього і дошкільного віку. Комплексний підхід у вихованні особистості. Гуманізація і демократизація процесу виховання в умовах сучасних освітніх закладів та сім'ї.

4. Особистість вихователя закладу дошкільної освіти.

Вихователь сучасного закладу дошкільної освіти. Особливості його професії. Права і обов'язки вихователя. Професіограма вихователя. Роль вихователя у формуванні особистості дитини. Структура його діяльності, педагогічний такт та співробітництво з вихованцями як суб'єктами освітнього процесу.

5. Система освіти.

Система освіти та її обумовленість потребами суспільства. Закони України «Про освіту» та «Про дошкільну освіту». Основні ланки системи освіти і їх характеристика. Варіативність типів освітніх закладів в сучасних умовах. Типи закладів дошкільної освіти.

2.2. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

1. Загальні засади дошкільної педагогіки.

Предмет дошкільної педагогіки. Дошкільна педагогіка як галузь педагогічних знань. Значення дошкільного дитинства. Дитинство як соціально-педагогічне явище. Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.

2. Особистість дитини як об'єкт і суб'єкт виховання.

Виховання і розвиток. Роль дорослого в розвитку дитини. Вікова періодизація дитинства. Вікові й індивідуальні особливостей дітей. Обдаровані діти. Діти з проблемами розвитку.

3. Розвиток теорії і практики дошкільної педагогіки.

Становлення і розвиток науки про дошкільне виховання. Проблеми дошкільного виховання у педагогічній науці Давнього світу. Погляди на проблеми дітей дошкільного віку в епоху Середньовіччя. Розвиток ідей дошкільного виховання в епоху Відродження. Педагогіка дошкільного віку епохи Просвітництва. Актуальні проблеми сучасної дошкільної педагогіки.

4. Сучасна система дошкільної освіти.

Заклади дошкільної освіти в системі національної освіти. Типи закладів дошкільної освіти і їх функції. Програми розвитку дітей дошкільного віку. Підготовка педагогічних кадрів для системи дошкільної освіти. Дошкільна освіта за кордоном. Міжнародне співробітництво у галузі дошкільної освіти.

5. Зміст і методи виховання дітей дошкільного віку.

Зміст і методи виховання дітей дошкільного віку. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку.

6. Фізичне виховання дітей дошкільного віку.

Фізичний розвиток і фізичне виховання. Завдання фізичного виховання дітей. Засоби фізичного виховання дітей дошкільного віку. Виховання культурно-гігієнічних навичок дошкільників.

7. Розумове виховання дітей дошкільного віку.

Розумовий розвиток і розумове виховання. Теорії розумового виховання. Завдання розумового виховання дошкільників. Зміст і засоби розумового виховання дітей. Система сенсорного виховання.

8. Моральне виховання дітей дошкільного віку.

Моральний розвиток і моральне виховання. Теорії морального виховання дітей. Закономірності процесу морального виховання. Моральне виховання в процесі спілкування з дорослими. Моральне виховання у грі. Моральне виховання у трудовій діяльності. Моральне виховання у процесі навчання. Методи морального виховання. Виховання вольової поведінки. Виховання основ гуманізму. Виховання патріотизму.

9. Трудове виховання дітей дошкільного віку.

Теорії трудового виховання. Завдання трудового виховання. Особливості трудової діяльності дошкільників. Ознайомлення дітей з працею дорослих. Види праці дітей. Форми організації трудової діяльності дітей.

10. Естетичне виховання дітей дошкільного віку.

Естетичний розвиток і естетичне виховання. Теорії естетичного виховання. Завдання естетичного виховання дітей дошкільного віку. Зміст естетичного виховання дітей дошкільного віку. Засоби та методи естетичного виховання.

11. Гра як провідний вид діяльності дітей дошкільного віку.

Теорія гри. Походження гри. Наукові теорії та сучасні дослідження гри. Особливості гри як засобу всебічного розвитку дитини. Класифікація дитячих ігор.

12. Дитяча іграшка.

Виховна і освітня цінність іграшки. Історія іграшки. Українська народна іграшка. Види іграшок. Вимоги до іграшок.

13. Творчі ігри.

Виховне значення творчої гри. Передумови розвитку сюжетно-рольової гри в ранньому віці. Режисерські ігри. Сюжетно-рольові ігри. Театралізовані ігри. Будівельно-конструктивні ігри. Роль вихователя у розвитку ігрової діяльності дітей.

14. Дидактичні ігри.

Особливості дидактичної гри. Структура дидактичної гри. Види дидактичних ігор. Педагогічне керівництво дидактичними іграми.

15. Загальні основи дошкільної дидактики. Дошкільна дидактика про навчання як засіб розумового виховання. Сутність процесу навчання, його особливості в дошкільному віці. Поняття «навчальна діяльність», структура навчальної діяльності: навчальне завдання, планування, мотиви, навчальні дії, контроль, оцінка. Зміст навчання дітей дошкільного віку.

16. Методи і форми організації освітньої діяльності з дітьми.

Теоретичні основи освіти дітей дошкільного віку. Особливості методів організації освітньої діяльності. Форми організації освітньої діяльності з дітьми дошкільного віку. Сучасні підходи до організації освітньої діяльності з дітьми в закладі дошкільної освіти. Розвиток дітей у різновікових групах закладу дошкільної освіти. Характеристика готовності до шкільного навчання і методи їх визначення.

17. Заклад дошкільної освіти, сім'я і школа.

Взаємодія родинного і суспільного виховання. Форми і методи співпраці закладу дошкільної освіти і родини. Готовність дітей до шкільного навчання. Наступність у роботі закладу дошкільної освіти і початкової школи. Особливості сімейного виховання дошкільників. Спільна закладу дошкільної освіти і школи.

18. Виховання та розвиток дітей раннього та дошкільного віку.

Закономірності та фактори розвитку. Виховання як фактор розвитку. Роль біологічних і соціальних факторів у розвитку дитини. Значення дошкільного дитинства в становленні особистості. Вплив різних видів діяльності на психічний розвиток дитини. Роль дорослого у розвитку дитини. Виховання і навчання. Поняття про «зону найближчого розвитку» та сенситивні періоди розвитку.

19. Виховання і навчання дітей раннього віку.

Особливості раннього дитинства як вікового періоду. Теоретичне обґрунтування необхідності виховання дітей від моменту народження. Основні педагогічні правила виховання дітей раннього віку. Соціальна адаптація та чинники, що визначають характер і тривалість звикання дітей до нових умов. Організація життя дітей у перші дні перебування їх в закладі дошкільної освіти.

20. Розвиток і виховання дітей третього року життя.

Особливості розвитку дитини третього року життя. Явище «кризи 3-х років» та педагогічні засоби попередження її негативних наслідків. Завдання і зміст освітньої роботи у першій молодшій групі. Організація режимних процесів та розвивального предметного середовища. Методика педагогічного керівництва іграми дітей 3-го року життя.

21. Навчання дітей другого і третього років життя.

Особливості та дидактичні вимоги до навчання дітей раннього віку. Види занять з дітьми другого та третього року життя. Організація і методика проведення занять з дітьми раннього віку.

22. Організаційно-методична робота в групах раннього віку.

Планування і облік виховної роботи в групах раннього віку. Контроль за фізичним і нервово-психічним розвитком дітей. Робота з батьками.

23. Соціалізація шестирічних дітей як соціально-педагогічна проблема.

Поняття «соціалізації», її сутність. Етапи і чинники соціалізації. Агенти соціалізації, її засоби. Механізми соціалізації. Складові чинники процесу соціалізації.

24. Педагогічна техніка вихователя закладу дошкільної освіти.

Уміння самопрезентації вихователя. Визначення педагогічної техніки вихователя, її структура та особливості. Уміння професійно-педагогічної взаємодії і самовдосконалення вихователя.

25. Культура спілкування вихователя закладу дошкільної освіти.

Визначення педагогічного спілкування, його функції та стадії. Педагогічний такт. Умови ефективного педагогічного спілкування.

2.3. ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА

1. Форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей.

Змістова характеристика видів мовленнєвої компетенції дошкільників. Форми навчання дітей рідної мови: навчання на заняттях, навчанні і розвиток мовлення дітей у повсякденному житті. Заняття як основна форма навчання дітей рідної мови. Види занять. Розкрити особливості занять з розвитку мовлення. Методи і прийоми розвитку та навчання рідної мови в закладі дошкільної освіти. Загальне поняття про методи й прийоми. Наочні методи навчання, їх характеристика. Взаємозв'язок слова і наочності. Словесні методи навчання, їх характеристика. Практичні та ігрові методи навчання, їх характеристика. Взаємозв'язок і взаємозалежність методів навчання. Розкрити прийоми навчання дітей рідної мови. Запитання вихователя й вимоги до них. Вимоги до відповідей дітей. Умови успішного виконання програми з розвитку мовлення. Дидактичний та наочний матеріал з розвитку мовлення.

2. Методика виховання звукової культури мовлення у дітей.

Поняття звукової культури мовлення. Індивідуальна перевірка звукової культури мовлення дітей. Значення домовних проявів у становленні звукової

культури мовлення, їх характеристика. Прокоментувати особливості засвоєння дітьми фонем. Розкрити роль слухового і мовно-рухового аналізаторів у засвоєнні дітьми звуків. Пояснити сприймання на слух звуків на слух та їх артикуляція. Усвідомлення звукового аспекту рідного мовлення. Розкрити поняття фонема, звук, звукова культура мовлення: фонетична, орфоепічна правильність мовлення, дикція, мовне дихання, фонематичний і мовний слух, темп мовлення, сила голосу, інтонаційна виразність мовлення. Дати характеристику компонентів звукової культури мовлення. Передумови виховання звукової культури мовлення: розвиток слухового й мовленнєвого-рухового аналізаторів, фонематичного слуху, гігієна нервової системи, охорона органів слуху, мовлення носоглотки; правильне мовленнєве оточення, активна мовленнєва практика, наявність дидактичного матеріалу, спільна робота в закладі дошкільної освіти й родини. Особливості звуковимови дітей у різних вікових групах. Розкрити завдання і зміст виховання звукової культури мовлення. Пояснити прийоми індивідуальної перевірки звуковимови дітей. Пояснити систему роботи щодо виховання звукової культури мовлення: розвиток слухової уваги, фонематичного слуху, мовного дихання, дикції, сили голосу, інтонації. Пояснити фронтальну та індивідуальну роботу з дітьми. Засоби виразності мовлення, їх характеристика. Методика виховання звукової культури мовлення на заняттях.

3. Формування граматичної правильності мовлення у дітей.

Поняття граматичної будови мови. Особливості засвоєння граматичної будови мови дітьми дошкільного віку. Становлення граматичної будови мови у дітей. Пасивне та активне засвоєння граматики. Розкрити особливості застосування дітьми речень. Пояснити закономірності застосування граматичних значень дітьми дошкільного віку. Типові граматичні помилки в мовленні дітей та їх причини. Дослідження граматичної правильності мовлення дітей. Дитяче словотворення, його характеристики, види, типи, причини цього явища. Розкрити завдання й зміст формування граматичної правильності мовлення у дітей. Умови, необхідні для застосування норм граматики. Пояснити шляхи й методи формування граматичної правильності мовлення. Дидактичні ігри, вправи, мовленнєві ситуації, казки, їх місце у формуванні граматичної будови мови. Методика формування граматичної правильності мовлення у дітей у процесі режимних моментів та на заняттях.

4. Методика розвитку діалогічного мовлення дітей.

Прокоментувати методику розвитку діалогічного мовлення. Розкрити завдання й зміст розвитку діалогічного мовлення в закладі дошкільної освіти. Розмова вихователя з дітьми в повсякденному спілкуванні – метод розвитку діалогічного мовлення. Розкрити вимоги до організації розмов, їх тематика й зміст у кожній віковій групі. Розкрити методику організації й проведення розмов з дітьми. Показати прийоми організації мовчазних та соромливих дітей. Бесіда – основний метод розвитку діалогічного мовлення. Види, зміст і тематика бесід. Розкрити значення бесід для розумового, морального, естетичного розвитку дітей. Методика проведення бесід: підготовка вихователя й дітей до бесіди, добір наочного, дидактичного, ілюстративного матеріалу та технічних засобів навчання

до бесіди. Розкрити структуру бесіди. Методичні прийоми розвитку діалогічного мовлення дітей у ході бесіди. Види запитань вихователя. Вимоги до запитань та відповідей дітей.

5. Методика навчання дітей монологічного мовлення.

Методика навчання дітей монологічного мовлення (розповідання). Визначити зміст і завдання навчання дітей монологічного мовлення. Дати характеристики методів, прийомів навчання дітей монологічного мовлення. Види розповідей, їх класифікація, послідовність введення різних видів розповідей, їх місце на заняттях з розвитку мовлення. Розкрити методику навчання описових розповідей за картиною. Прокоментувати методику навчання дітей розповідання за картинками в різних вікових групах. Розкрити навчання дітей розповідання за іграшками. Назвати види розповідей. Описові розповіді, розкрити їх структуру показати прийоми навчання. Розповіді з власного досвіду. Розкрити значення цього виду розповідей, назвати вимоги до них. Показати методичні прийоми навчання розповідання з власного досвіду: зразок розповіді, план, вказівки. Методика навчання дітей творчого розповідання. Прокоментувати роль чуттєвого досвіду, розвиток самостійності й творчої уяви в ході розповіді. Види й тематика розповідей: складання розповідей за опорними словами, продовження початку розповідей вихователя, складання початку розповіді до кінця вихователя, творчі розповіді на тему. Розкрити методику проведення кожного з цих видів розповідей. Структурні компоненти заняття й методичні прийоми навчання творчого розповідання. Методика розвитку креативного мовлення у дітей.

6. Методика навчання грамоти дітей старшого дошкільного віку.

Поняття навчання грамоти. Теоретичні засади навчання грамоти (лінгвістичні, психолого-педагогічні). Завдання та зміст навчання грамоти у старшій групі. Ознайомлення зі складом, наголосом. Формування знань про речення. Навчання звукового аналізу: поглиблення знань про голосні та приголосні звуки. Використання наочності у навчанні дітей грамоти.

7. Методика словникової роботи в закладі дошкільної освіти.

Особливості засвоєння слова у дошкільному віці. Перші слова, їх специфіка й особливості. Розкрити етапи оволодіння словами. Лексичне значення слів. Завдання і зміст словникової роботи в різних вікових групах закладу дошкільної освіти. Добір слів для засвоєння дітьми. Словник-мінімум, тематичні словники. Ускладнення вимог програми до словника дітей у різних вікових групах: розширення словника на основі ознайомлення дітей із новими предметами, явищами навколишнього життя; введення нових слів у процесі поглиблення знань дітей про предмети, явища та їх відношення, якості, властивості; введення антонімів, синонімів, порівнянь; розвиток словника у процесі узагальнення уявлень про предмети та явища; введення слів, що означають елементарні поняття. Принципи словникової роботи: тісний взаємозв'язок слова з фактами реальної дійсності, введення слів на основі активної пізнавальної діяльності; вирішення всіх завдань словникової роботи в єдності. Дати характеристику методів і прийомів словникової роботи. Методика розвитку словника дітей дошкільного віку.

8. Методика ознайомлення дітей з довкіллям.

Ознайомлення дітей з довкіллям – основа словникової роботи. Провідні принципи ознайомлення дітей з явищами навколишнього світу: тематичні об'єднання, інформативне та емоційне насичення навчального матеріалу; тісний взаємозв'язок з розвиток рідного мовлення і логічного мислення; активна пізнавальна діяльність; відповідність сучасності; врахування культурно-етнографічних особливостей краю; поєднання пізнавальних і виховних завдань. Дати характеристику методів та прийомів ознайомлення дітей з довкіллям і словникової роботи: поз посереднє та опосередковане ознайомлення з предметами та явищами довкілля, розвиток словника. Методи безпосереднього та дійового пізнання дітьми довкілля і словникової роботи, їх значення і розвитку дитини. Спостереження – це основа для формування реалістичних явлень і понять про навколишній світ: короткочасні і довготривалі; первинні, повторні, підсумкові. Розкрити методику проведення спостережень у різних вікових групах: підготовка вихователя, прийоми керівництва спостереженням і різних вікових групах. Прогулянки та екскурсії за межі закладу дошкільної освіти, їх роль в ознайомленні з довкіллям та методика проведення у різних вікових групах. Екскурсії-огляди предметів довкілля, їх тематика в різних вікових групах. Вимоги до проведення: добір мовленнєвого і ілюстративного матеріалу, прийоми активізації пізнавальної діяльності. Розглядання предметів бесіда про них, їх роль в ознайомленні дітей з якостями, властивостями предметів, матеріалів. Визначити завдання та зміст роботи з ознайомлення дітей з предметами в різних вікових група. Розкрити специфіку занять зі словникової роботи, їх види і методика проведення: ознайомлення з якостями та властивостями предметів, заняття на формування понять, узагальнень і класифікацію. Методика проведення занять для ознайомлення дітей з предметами та явищами, уточнення та закріплення знань про довкілля: тематика, завдання, структура занять.

2.4. ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ

1. Словесні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.

Розповідь вихователя, вимоги до її побудови й використання: тема, тривалість, емоційність, використання наочності. Сюжетна та описова розповідь. Бесіда, її види, побудова та особливості застосування. Значення і місце бесіди в ході заняття, тривалість, формулювання запитань, направлення у відповідне русло при відхиленні від теми. Вступна бесіда – її роль, місце використання на занятті та в темі. Супровідна бесіда при спостереженні, дослідях. Заклучна бесіда як метод закріплення, узагальнення та контролю знань. Читання художньої літератури: принципи добору, правила використання. Застосування наочних посібників під час використання словесних методів, вимоги до посібників.

2. Наочні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.

Роль безпосереднього сприймання природи в розвитку дитини дошкільного віку. Спостереження, його види, правила організації. Епізодичні спостереження.

Довготривалі спостереження. Зміст спостережень у різних вікових групах. Схема спостережень за явищами природи, рослинами, тваринами. Спостереження за запитаннями. Спостереження за вказівками вихователя. Керівництво самостійними спостереженнями дітей. Закріплення знань, отриманих із спостережень: гербарії, малюнки, саморобки з природного матеріалу, календар природи, розповіді, ігри. Досліди у роботі з дошкільниками. Ілюстративний та навчальний досліди. Структура досліду в закладі дошкільної освіти. Етапи досліду. Гіпотеза як особливий елемент дослідної діяльності. Самостійність висновків дітей. Зміст дослідів у різних вікових групах за об'єктами неживої та живої природи.

3. Гра як метод ознайомлення дітей з природним довкіллям.

Види ігор, що використовуються при ознайомленні дітей з природою. Функції дидактичних ігор, мета їх застосування та місце у вивченні теми. Ознайомлення з явищами природи за допомогою дидактичних ігор. Закріплення та контроль знань дітей в ході дидактичних ігор. Словесні логічні завдання, ребуси, проблемні ситуації. Ігри з природним матеріалом. Іграшки, що використовуються в процесі ознайомлення дітей з природою. Драматизації, рухливі, сюжетні ігри на теми природи.

4. Праця як метод ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.

Роль праці в процесі ознайомлення дітей з природою, розвивальні й виховні можливості праці по догляду за живими істотами, ознайомлення з потребами живих організмів, виховання відповідальності та розвиток трудових навичок. Прийоми показу й пояснення під час організації праці дітей з догляду за рослинами і тваринами. Постійний контроль за виконанням завдань дітьми. Зміст праці на ділянці у різних вікових групах. Вимоги до інвентарю для дітей. Тривалість виконання завдань, почергове виконання різних видів праці. Зміст праці в куточку природи в різних вікових групах. Чергування в куточку природи, доручення. Гігієна дитячої праці.

5. Куточок природи в закладах дошкільної освіти.

Необхідність організації куточка природи, його значення в ознайомленні дітей дошкільного віку з природою. Вимоги до організації куточка природи: доступне для вихованців місце розміщення, стійкі підставки, освітлення, віддаленість від протягів. Рослини, рекомендовані для різних вікових груп, їх відповідність програмовим вимогам, безпеці та легкому догляду. Облаштування акваріуму в закладі дошкільної освіти: розміщення, догляд, добір рибок для виконання програмових завдань. Тварини куточка природи – безпечні, невибагливі, типові представники екологічних груп чи родин; необхідність створення для них умов існування. Тимчасові мешканці та сезонні зміни в куточку природи: новизна, що приваблює увагу дітей, можливість спостереження за тим, що в природі не завжди помітно, ненанесення шкоди рослинам і тваринам, взятим тимчасово. Методика спостереження за мешканцями куточка природи: розміщення дітей навколо об'єкта, запитання та вказівки, що спрямовують увагу дошкільників, попередження небезпеки для дітей або для об'єкта спостережень.

6. Ознайомлення дітей дошкільного віку із сезонними змінами в природі.

Зміст знань про сезонні явища в різних вікових групах: у неживій природі, у житті рослин, тварин, про працю людини на землі в різні сезони. Схема розкриття сезонних змін: сутність явища, його сезонна зумовленість, різні прояви явища, його вплив на рослини, тварин, діяльність людей. Самостійні спостереження дітей за сезонними змінами. Закріплення знань про сезонні явища: досліди, виставки, свята, розваги, конкурси, праця дітей на ділянці, допомога птахам взимку.

7. Засоби фіксації знань дітей дошкільного віку про природу.

Значення еколого-розвивального середовища для виконання освітніх завдань в закладі дошкільної освіти. Складові елементи еколого-розвивального середовища. Ведення календарів природи і погоди. Сигнальна смужка як варіант оптимізації дієвості куточка природи. Організація екологічних конкурсів та екологічних виставок.

2.5. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

1. Формування в дітей уявлень про величину предметів та вимірювання величин.

Особливості розвитку уявлень дітей про величину. Методика ознайомлення дошкільників з величиною предметів у різних вікових групах. Визначення абсолютної величини при зіставленні предметів. Способи порівняння. Значення навчання вимірювання. Навчання дітей елементів вимірювальної діяльності. Особливості сприйняття величини предметів дошкільниками. Особливості сприйняття тривимірних предметів. Три ступені навчання вимірювання. Види вимірювання. Методика навчання вимірювання довжини та об'єму умовними мірками. Форми організації діяльності дітей в процесі навчання вимірювання. Формування в дошкільників знань про загальноприйняті міри довжини, об'єму, маси та способи їх вимірювання. Зміст основних понять, що формуються на основі вимірювання. Використання вимірювальної діяльності для формування елементарних математичних уявлень дітей.

2. Формування в дітей раннього та дошкільного віку уявлень про множину.

Розвиток у дітей уявлень про множини. Особливості сприйняття і відтворення множин дітьми раннього та дошкільного віку. Методика ознайомлення дітей з множинами в різних вікових групах. Роль аналізаторів у формуванні уявлень про множину. Сенсорна основа у формуванні уявлень про множини. Вплив просторово-якісних особливостей предметів на сприйняття дітьми чисельності множини. Відношення «багато», «один», «мало», «порівну». Прийоми роботи з формування понять «один-багато-мало» у дітей молодшого віку. Установлення взаємно-однозначної відповідності між елементами множин, формування уявлень про рівність, нерівність множин і засвоєння дітьми виразів:

«стільки-скільки», «порівну», «більше-менше», «по одному», «жодного». Методика навчання порівнянню множин за кількістю способами накладання та прикладання, а також порівнянню множин на основі лічби. Зрівнювання множин. Формування умінь об'єднувати предмети в множини за однією ознакою, виявляти елементи множини, дробити множини на підмножини, виконувати операції об'єднання, доповнення, пошуку різниці між множинами, визначення співвідношень між елементами різних множин на графічній основі.

3. Розвиток у дітей уявлень про число та лічбу в процесі формування елементарних математичних уявлень.

Значення дочислового періоду для подальшого розвитку в дітей дошкільного віку лічильної діяльності. Сутність понять числа, лічби, натуральної послідовності чисел, порядкового та кількісного значення чисел. Розвиток у дітей уявлень про число і натуральний ряд чисел у процесі навчання лічби в різних вікових групах. Психолого-педагогічне обґрунтування сучасної методики формування в дітей уявлень про число, лічбу. Умови, необхідні для оволодіння лічбою. Завдання, зміст і методика формування кількісних уявлень у різних вікових групах закладу дошкільної освіти. Етапи формування навичок лічби. Методика відпрацювання навичок лічильної діяльності. Підбір наочного матеріалу для формування уявлень і понять про число та лічбу.

4. Підготовка та навчання дітей обчислювальній діяльності. Розв'язування арифметичних задач і прикладів.

Дидактичні завдання підготовки дітей до обчислювальної діяльності. Методика підготовки дітей до обчислювальної діяльності. Засвоєння складу числа дошкільниками. Важливий напрямок підготовки – розподіл цілого на частини. Систематичні етапи роботи вихователя під час навчання обчислювальній діяльності дошкільників. Використання арифметичних задач і прикладів при формуванні елементарних математичних уявлень. Особливості розуміння старшими дошкільниками арифметичних задач. Види арифметичних задач, що використовуються в роботі з дошкільниками. Послідовність етапів і методичних прийомів у навчанні дітей розв'язування арифметичних задач. Особливості методики розв'язування арифметичних задач для дітей дошкільного віку. Навчання розв'язування елементарних арифметичних задач дітей старшого дошкільного віку. Особливості аналізу й узагальнення при розв'язанні простих математичних задач. Значення наочного та роздавального матеріалу при навчанні дошкільників розв'язанню арифметичних задач і прикладів.

5. Формування уявлень і понять про форму предметів у дітей раннього та дошкільного віку.

Завдання та зміст ознайомлення дошкільників із формою предметів і геометричними фігурами. Особливості сприйняття дітьми форми предметів і геометричних фігур. Завдання сенсорного розвитку при оволодінні формою предметів. Методика формування в дітей уявлень і понять про форму предметів та геометричні фігури. Етапи формування знань про геометричні фігури. Два аспекти проблеми ознайомлення дітей з геометричними фігурами. Програмові вимоги до оволодіння формою та геометричними фігурами в різних

вікових групах. Уміння розрізняти та правильно називати геометричні фігури. Формування узагальнених знань про фігури. Послідовність порівняння фігур. Формування системи знань про геометричні фігури. Робота із зіставлення форм предметів з геометричними фігурами.

6. Особливості просторових уявлень дітей і методика їх формування.

Поняття про простір і просторові орієнтування. Формування просторових орієнтувань у дітей. Завдання й зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з просторовими уявленнями. Характеристика програмових завдань з орієнтування дітей у просторі в різних вікових групах. Розвиток у дітей уявлень і практичного орієнтування в просторі. Методика формування просторових уявлень і практичного орієнтування в дітей дошкільного віку. Розрахунок основних напрямів від себе, в статистиці і при русі. Визначення положення конкретного предмета стосовно до кожного іншого предмета. Орієнтування в різних напрямках руху будь-якого об'єкта в процесі власного руху. Роль слова в сприйнятті і орієнтації в просторі. Дидактичні ігри для розвитку орієнтування в просторі.

7. Розвиток у дітей орієнтування в часі.

Час та його особливості. Сприйняття часу дітьми різного віку. Ознайомлення дітей із часом у різних вікових групах. Завдання формування орієнтування в часі в дітей дошкільного віку та шляхи їх здійснення. Методика формування часових уявлень у різних вікових групах. Ознайомлення дітей молодшого й середнього віку із частинами доби. Послідовність частин доби. Значення слова «доба». Засвоєння значення слів «вчора», «сьогодні», «завтра», розуміння їх годинної послідовності. Ознайомлення дітей старшої групи з календарем як системою мір часу: доба, тиждень, місяць. Розвиток відчуття часу. Фактори, на підставі яких формується відчуття часу. Етапи роботи. Знайомство з приладами для вимірювання часу.

2.6. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

1. Засоби фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку.

Фізичні вправи як засіб фізичного виховання. Класифікація фізичних вправ. Оздоровчі сили природи як засіб фізичного виховання. Гігієнічні фактори як засіб фізичного виховання. Характеристика програми з фізичної культури. Вікові особливості фізичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку.

2. Розвиток рухових якостей у дітей дошкільного віку.

Розвиток швидкості у дітей дошкільного віку. Розвиток спритності у дітей дошкільного віку. Розвиток гнучкості у дітей дошкільного віку. Розвиток витривалості у дітей дошкільного віку. Розвиток сили у дітей дошкільного віку.

3. Загальні основи навчання та розвитку дітей дошкільного віку в процесі фізичного виховання.

Єдність навчання, виховання та розвитку дітей у процесі фізичного виховання. Принципи навчання. Методи та прийоми навчання фізичних вправ. Закономірності формування рухових умінь і навичок.

4. Зміст та методика навчання основних рухів дітей дошкільного віку.

Методика навчання основних рухів: ходьби, бігу, вправ з рівноваги, лазіння і повзання, метання, стрибків (стрибки у довжину з місця; стрибки у глибину; стрибки у довжину з розбігу; стрибки у висоту з розбігу; стрибки зі скакалкою). Загальнорозвиваючі вправи. Вправи з шикування та перешикування. Танцювальні вправи.

5. Рухливі ігри та методика їх проведення з дітьми раннього та дошкільного віку.

Оздоровче і виховне значення рухливих ігор. Організація та методика проведення рухливих ігор. Керівництво рухливими іграми в різних вікових групах. Рухливі ігри під музику. Методика проведення ігор спортивного характеру. Українські народні рухливі ігри.

6. Вправи спортивного характеру.

Характеристика вправ спортивного характеру. Методика навчання дітей дошкільного віку вправам спортивного характеру. Катання на санках. Катання на лижах. Катання на ковзанах. Катання на роликів ковзанах. Катання на велосипеді. Катання на самокаті. Навчання плаванню.

7. Фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі дня закладу дошкільної освіти. Забезпечення рухової активності в повсякденному житті дітей.

Оптимальна рухова активність – необхідна умова всебічного розвитку дітей. Ранкова гімнастика та гімнастика після денного сну. Фізкультурні хвилинки. Фізкультурні паузи. Організація активного відпочинку дітей. День здоров'я. Фізкультурні свята. Фізкультурні розваги. Пішохідні переходи. Керування самостійною руховою діяльністю дітей.

8. Методика проведення занять з фізичної культури.

Типи занять з фізичної культури. Структура та зміст занять з фізичної культури. Способи організації дітей на заняттях з фізичної культури. Заняття з фізичної культури на повітрі. Особливості проведення занять з фізичної культури в різних вікових групах. Методика проведення занять з фізичної культури у мішаних за віком групах.

2.7. ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА ЗОБРАЖУВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ

1. Методи і прийоми розвитку дитини в образотворчій діяльності.

Методи і прийоми навчання як провідні категорії дидактики, їх співвідношення і взаємозв'язок у вирішенні мети і завдань заняття. Різноманітність підходів до класифікації методів і прийомів у процесі навчання дітей зображувальної діяльності та вимоги до них (наочних, словесних, ігрових, практичних тощо). Спрямування методів на активізацію суб'єктивних взаємин у процесі навчання образотворчої діяльності. Поєднання різних методів і прийомів у реальному педагогічному процесі, їх вибір у залежності від мети,

завдань навчання, віку та досвіду дітей. Недопустимість формалізму на заняттях із образотворчої діяльності.

2. Форми організації образотворчої діяльності з дітьми дошкільного віку.

Заняття, художнє експериментування, самостійна образотворча діяльність, індивідуальна робота, гуртки, студії, екскурсії як основні форми організації образотворчої діяльності в закладі дошкільної освіти. Типи і види занять, гігієнічні та естетичні вимоги до їх проведення. Структура і тривалість занять. Художнє експериментування як спосіб пізнання виражальних властивостей зображувальних матеріалів, спосіб організації художньо-пошукової діяльності дітей та художнього самопізнання. Самостійна образотворча діяльність як засіб самовираження і самореалізації дітей в різних видах образотворчої діяльності. Формування мотивів самостійної образотворчої діяльності. Взаємозв'язок самостійної образотворчої діяльності з грою та іншими видами художньо-творчої діяльності (словесною, театральнo-драматизаційною, музично-ритмічною), святами та розвагами в закладі дошкільної освіти. Джерела самостійної образотворчої діяльності та місце в режимі дня закладу дошкільної освіти. Обладнання мистецького центру для занять самостійної образотворчої діяльності. Характер самостійної образотворчої діяльності (відтворюючий і творчий). Прийоми непрямого педагогічного керівництва самостійною образотворчою діяльністю, способи підвищення її якості і продуктивності. Індивідуальна робота, керівництво нею, планування. Організація в закладі дошкільної освіти студій образотворчого мистецтва, гуртків для поглибленої роботи з дітьми за їх вибором і уподобаннями для розвитку художньо-естетичних інтересів і творчих здібностей.

3. Особливості методики зображувальної діяльності дітей у групах раннього віку.

Особливості зображувальної діяльності дітей третього року життя. Перехід від дозображувальної до зображувального періоду. Вирішення основного завдання – залучення дітей до діяльності і зацікавлення їх зображувальною діяльністю. Особливості методики навчання дітей раннього віку зображувальній діяльності. Методи навчання дітей: метод «пасивних рухів» (С. Фльоріна), «метод співтворчості», «метод домальовування» (Т. Казакова). Використання ігрових ситуацій, ігрових прийомів у навчанні дітей раннього віку зображувальній діяльності.

4. Малювання як засіб особистісного розвитку дитини.

Культурно-історична та психолого-педагогічна характеристика малювання. Малюнок як форма спілкування, самовираження, самовизначення. Дослідження змісту малюнків дітей дошкільного віку. Етапи розвитку малюнка. Різні підходи до класифікації видів малювання у дошкільників. Мистецтво живопису та графіки у педагогічних технологіях розвитку малювання. Методика ознайомлення дітей з живописом. Навчальне та довір'яльне малювання, їх психолого-педагогічна цінність. Мета і зміст навчального малювання. Види занять. Методика розвитку предметного малювання та застосування мистецтва натюрморту. Пейзажний жанр

живопису в педагогічних технологіях розвитку пейзажного малювання. Етапи розвитку образу людини в малюнку. Портретний жанр живопису як основа особистісно-розвиваючої технології. Методика розвитку сюжетного малювання на основі соціально-побутового жанру живопису. Мистецтво книжної ілюстрації у педагогічній технології розвитку ілюстративного малювання. Різноманітність технік малювання як основа створення художнього образу.

5. Розвиток особистості дитини в процесі занять з ліплення.

Психолого-педагогічна та культурно-історична характеристика ліплення. Мистецтво скульптури у педагогічній технології розвитку ліплення. Методи ознайомлення дітей з мистецтвом скульптури. Зміст дитячого ліплення. Виразні засоби. Етапи розвитку ліплення. Особливості техніки ліплення. Пластичний засіб як основа виразного образу в ліпленні. Конструктивний та комбінований способи та їх значення у розвитку особистості дитини. Методика ознайомлення з виразними можливостями матеріалів для ліплення (глина, пластилін, віск, тісто). Методика навчання дітей різним видам ліплення скульптури людини, тварин.

6. Декоративна діяльність дітей дошкільного віку як засіб і середовище розвитку особистості.

Декоративне мистецтво – основа педагогічної технології розвитку декоративно-прикладної діяльності. Методика ознайомлення дітей з декоративним мистецтвом. Ознайомлення дітей з декором, його призначенням та виразними можливостями. Зміст декоративно-прикладної діяльності: декоративне малювання, аплікація, декоративне ліплення, виготовлення робіт із природного матеріалу, сувенірів з викидного матеріалу, вишивка, вишивка-плетінка, моделювання одягу, оформлювальна діяльність, ікебана. Декоративне малювання: трансформувannya природних форм у орнаментальні мотиви, елементи декоративного малювання, принципи побудови візерунків, декоративні розписи. Декоративне ліплення: декоративні пластини, ліплення за мотивами народної іграшки, посуд. Аплікаційна техніка декоративно-прикладної діяльності. Матеріали для виготовлення аплікації. Методика навчання аплікації в різних вікових групах. Основні прийоми вирізування: по прямій, по діагоналі, заокруглення кругів, вирізування із паперу, складеного вдвоє, складеного в декілька разів, складеного гармошкою, силуетне вирізання, вирізання по контуру. Оволодіння способом обривання. Розвивальні можливості техніки оригамі. Ознайомлення дітей з виразними можливостями природного матеріалу.

7. Особистісно-розвивальна спрямованість архітектурної та конструктивно-моделюючої діяльності.

Архітектурна діяльність дошкільників. Методика ознайомлення з мистецтвом архітектури. Малювання архітектурних споруд, виготовлення макетів з паперу і картону. Моделювання архітектурних споруд транспорту, меблів з викидного матеріалу. Особливості конструювання з будівельного матеріалу і конструкторів. Види будівельного матеріалу. Методика навчання дітей конструюванню з будівельного матеріалу в різних вікових групах.

2.8. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ **ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

1. Зміст, види і форми музичної діяльності.

Показники компетентності дошкільника у сфері музики за Базовим компонентом дошкільної освіти. Сфера «Культура» та її змістові лінії. Положення, за якими розробляються програми музичного виховання. Зміст чинних комплексних програм розвитку дітей дошкільного віку, їх порівняльний аналіз за різними видами музичної діяльності. Показники створення розвивального музичного середовища. Музичний репертуар для дітей дошкільного віку. Художньо-педагогічні вимоги до добору репертуару. Принципи відбору музичного репертуару для сприймання та виконавства. Порівняння музичного репертуару за різними програмами. Форми музичної діяльності в закладах дошкільної освіти.

2. Основи елементарної музичної грамотності.

Елементи музичної мови: ритм, метр, мажор, міно́р, тривалості звуків і пауз, довгото звуків, сильна доля, такт та ін. Багатожанровість музичного мистецтва. Найпростіша класифікація – гарна та погана музика. Критерії її оцінки. Наукові класифікації музики – класична, популярна, народна. Визначення жанру як історично створеного виду і роду творів мистецтва. В. Моцарт, І. Бах, П. Чайковський, С. Прокоф'єв, М. Лисенко, М. Леонтович, М. Глінка, Е. Григ та ін. – відомості про життя та творчість щодо використання у процесі виховання та розвитку дітей.

3. Методи і прийоми музичного виховання дітей дошкільного віку.

Педагогічні методи навчання і виховання. Класифікації методів. Класифікація методів естетичного виховання й художнього навчання дітей за Н. Ветлугіною (спонукання до співпереживання, переконання, вправи, пошукові ситуації), О. Радиною (наочні – слуховий, зоровий, практичний з елементами проблемності). Специфічні методи музичного виховання. Специфіка наочно-слухового та наочно-зорового методів. Універсальність словесного методу. Образність мови під час пояснень. Одне з направлень бесіди – характеристика емоційно-образного змісту музики (почуттів, настрою). Розвиток образної мови дітей на музичних заняттях. Проблемність у словесному методі. Практичний метод: показ виконавських прийомів у співі, музично-ритмічних рухів, гри на музичних інструментах. Проблемність практичного методу.

4. Види музичної діяльності дітей.

Музично-художня діяльність – засіб взаємодії людини з музикою. Художня діяльність як «діяльність, у процесі якої створюється й відтворюється твір мистецтва» (філ. словник). Структура музичної творчості – створення, виконання, сприймання. Специфіка мистецтва як особливої художньої інформації. Зміст музично-художньої діяльності. Дошкільник-слухач: характеристика поведінки, психологічні особливості. Характерні прояви: зацікавленість під час слухання; емоційність та активність; співчуття музичному образу; враження, судження, оцінки про музику; ідентифікація з музичним образом, творчість. Виконавство

як вид дитячої музичної діяльності. Особливості виконання музики дітьми дошкільного віку. Специфіка загальних та спеціальних виконавських умінь. Музично-виконавська діяльність дітей – це діяльність, пов’язана з розумінням та інтерпретацією музично-художнього образу, з оволодінням спеціальними виконавськими вміннями. Спеціальні співацькі вміння. Музично-ритмічні рухи. Гра на дитячих музичних інструментах. Музикування як «спілкування» з музикою. Дитячий музичний оркестр. Музично-ігрова діяльність. Поведінка дошкільника-виконавця, його психологічні особливості. Музичні здібності дитини-виконавця. Характерні прояви дитини-виконавця. Творчість як вид музичної діяльності. Зворотний процес тріади: створення-виконавство-сприймання. Створення імпровізацій у всіх видах музичної діяльності. Особливості творчості дитини-дошкільника. Критерії творчості у художній діяльності дітей. Імпровізаційність творчості, ігровий характер, зв’язок навчання й творчості. Поведінка дошкільника-творця, його психологічні особливості, характерні прояви.

5. Форми організації музичної діяльності дітей.

Музичні заняття – основна форма організації музичної діяльності дітей. Види музичних занять від складу дітей: фронтальні, групові, індивідуальні, з’єднані; залежно від змісту занять – тематичні (в старших групах) і комплексні. Зміст і структура фронтальних музичних занять (об’єднують всі основні види дитячої музичної діяльності – слухання музики, спів, музично-ритмічні рухи). Найбільш сталою структурою музичного заняття є наступна послідовність дитячої музичної діяльності: на початку заняття музично-ритмічні вправи, вслід за ними слухання музики, потім спів (або спочатку спів, а за ним слухання залежно від поставлених задач) і після цього музична гра або танець. Варіативність структури музичних занять. Особливості побудови занять в групах раннього віку. Індивідуальні музичні заняття. Музичні заняття з невеликими групами. Музичні з’єднані групові заняття. Особливість свята – в комплексному впливі всіх художніх засобів на сприйняття, відчуття і свідомість дитини. Відбір музичних творів для свят Підготовка святкового музичного матеріалу в процесі занять. Роль музичного керівника і вихователя груп при проведенні свята.

3. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

3.1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

1. Предмет, завдання і методи педагогіки.
2. Виховання і розвиток особистості.
3. Мета і завдання виховання особистості.
4. Особистість вихователя закладу дошкільної освіти.
5. Система освіти.

3.2. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

1. Загальні засади дошкільної педагогіки.
2. Особистість дитини як об'єкт і суб'єкт виховання.
3. Розвиток теорії і практики дошкільної педагогіки.
4. Сучасна система дошкільної освіти.
5. Зміст і методи виховання дітей дошкільного віку.
6. Фізичне виховання дітей дошкільного віку.
7. Розумове виховання дітей дошкільного віку.
8. Моральне виховання дітей дошкільного віку.
9. Трудове виховання дітей дошкільного віку.
10. Естетичне виховання дітей дошкільного віку.
11. Гра як провідний вид діяльності дітей дошкільного віку.
12. Дитяча іграшка.
13. Творчі ігри.
14. Дидактичні ігри.
15. Загальні основи дошкільної дидактики.
16. Методи і форми організації освітньої діяльності з дітьми.
17. Заклад дошкільної освіти, сім'я і школа.
18. Виховання та розвиток дітей раннього та дошкільного віку.
19. Виховання і навчання дітей раннього віку.
20. Розвиток і виховання дітей третього року життя.
21. Навчання дітей другого і третього років життя.
22. Організаційно-методична робота в групах раннього віку.
23. Соціалізація шестирічних дітей як соціально-педагогічна проблема.
24. Педагогічна техніка вихователя закладу дошкільної освіти.
25. Культура спілкування вихователя закладу дошкільної освіти.

3.3. ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА

1. Форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей.
2. Методика виховання звукової культури мовлення у дітей.
3. Формування граматичної правильності мовлення у дітей.
4. Методика розвитку діалогічного мовлення дітей.

5. Методика навчання дітей монологічного мовлення.
6. Методика навчання грамоти дітей старшого дошкільного віку.
7. Методика словникової роботи в закладі дошкільної освіти.
8. Методика ознайомлення дітей з довкіллям.
9. Скласти план-конспект заняття з навчання дітей творчого розповідання за набором іграшок.
10. Навести приклади дидактичних ігор та лексичних вправ на активізацію словника дітей.
11. Назвати і охарактеризувати дидактичний матеріал для занять з навчання грамоти.
12. Скласти план-конспект заняття із заучування вірша дітьми старшого дошкільного віку (вірш дібрати за програмою самостійно).
13. Скласти план-конспект заняття з навчання дітей молодшого дошкільного віку переказу.

3.4. ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ

1. Словесні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.
2. Наочні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.
3. Гра як метод ознайомлення дітей з природним довкіллям.
4. Праця як метод ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.
5. Куточок природи в закладах дошкільної освіти.
6. Ознайомлення дітей дошкільного віку із сезонними змінами в природі.
7. Засоби фіксації знань дітей дошкільного віку про природу.
8. Скласти план-конспект заняття з дітьми середнього дошкільного віку по ознайомленню з рослинами на прикладі кімнатних рослин куточка природи.
9. Скласти план-конспект заняття з дітьми старшого дошкільного віку з метою ознайомленню з формами води у природі за допомогою простих дослідів.
10. Скласти план-конспект практичного заняття на земельній ділянці на тему: «Посів насіння» з дітьми старшого дошкільного віку.
11. Скласти план бесіди про свійських і диких тварин з дітьми старшого дошкільного віку.
12. Скласти план-конспект цільової прогулянки на город з дітьми старшого дошкільного віку.

3.5. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

1. Формування в дітей уявлень про величину предметів та вимірювання величин.
2. Формування в дітей раннього та дошкільного віку уявлень про множину.

3. Розвиток у дітей уявлень про число та лічбу в процесі формування елементарних математичних уявлень.
4. Підготовка та навчання дітей обчислювальній діяльності. Розв'язування арифметичних задач і прикладів.
5. Формування уявлень і понять про форму предметів у дітей раннього та дошкільного віку.
6. Особливості просторових уявлень дітей і методика їх формування.
7. Розвиток у дітей орієнтування в часі.
8. Скласти план-заняття для дітей молодшого дошкільного віку на тему: «Ознайомлення дітей з кулею та кубом».
9. Скласти план-заняття для дітей середнього дошкільного віку на тему: «Ознайомлення дітей з числом 3».
10. Навести приклади задач на знаходження суми чисел для самостійного розв'язання дітьми старшого дошкільного віку.
11. Дібрати дидактичні ігри на формування просторових уявлень у дітей старшого дошкільного віку.
12. Скласти план-заняття для дітей середнього дошкільного віку з формування просторових орієнтацій.

3.6. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

1. Засоби фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку.
2. Розвиток рухових якостей у дітей дошкільного віку.
3. Загальні основи навчання та розвитку дітей дошкільного віку в процесі фізичного виховання.
4. Зміст та методика навчання основних рухів дітей дошкільного віку.
5. Рухливі ігри та методика їх проведення з дітьми раннього та дошкільного віку.
6. Вправи спортивного характеру.
7. Фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі дня закладу дошкільної освіти. Забезпечення рухової активності в повсякденному житті дітей.
8. Методика проведення занять з фізичної культури.
9. Скласти план-конспект проведення рухливої гри з дітьми старшого дошкільного віку (гра за вибором студента).
10. Скласти план-конспект проведення фізкультхвилинки з дітьми середнього дошкільного віку (фізкультхвилинка за вибором).
11. Скласти план-конспект проведення Дня здоров'я з дітьми молодшого дошкільного віку.
12. Скласти план-конспект проведення пішохідного переходу з дітьми старшого дошкільного віку.
13. Скласти план-конспект проведення дидактичної гри «Небезпечні речі» з дітьми старшого дошкільного віку.

3.7. ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА ЗОБРАЖУВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ

1. Методи і прийоми розвитку дитини в образотворчій діяльності.
2. Форми організації образотворчої діяльності з дітьми дошкільного віку.
3. Особливості методики зображувальної діяльності дітей у групах раннього віку.
4. Малювання як засіб особистісного розвитку дитини.
5. Розвиток особистості дитини в процесі занять з ліплення.
6. Декоративна діяльність дітей дошкільного віку як засіб і середовище розвитку особистості.
7. Особистісно-розвивальна спрямованість архітектурної та конструктивно-моделюючої діяльності.
8. Скласти план-конспект заняття з декоративного малювання на тему: «Тарілка» (старший дошкільний вік). Розкрити методику виконання.
9. Скласти план-конспект заняття з ліплення на тему: «Пташка» (середній дошкільний вік). Розкрити та пояснити методику виконання.
10. Скласти план-конспект заняття з аплікації на тему «Намисто для ялинки» (молодший дошкільний вік). Розкрити методику виконання.
11. Скласти план проведення аналізу дитячої роботи із зображувальної діяльності.
12. Скласти план-конспект заняття з малювання кольоровими олівцями на тему «Хатинка для трьох поросят» (старший дошкільний вік). Показати та пояснити методику виконання.

3.8. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1. Зміст, види і форми музичної діяльності.
2. Основи елементарної музичної грамотності.
3. Методи і прийоми музичного виховання дітей дошкільного віку.
4. Види музичної діяльності дітей.
5. Форми організації музичної діяльності дітей.
6. Проаналізувати дитячу пісню (на вибір) щодо можливостей її застосування у закладах дошкільної освіти.
7. Скласти план ознайомлення дітей дошкільного віку з музичним твором для слухання (на вибір).
8. Навести приклади музично-ритмічних рухів (вікова група за вибором).
9. Скласти план-конспект розучування пісні (на вибір) з дітьми дошкільного віку.
10. Навести приклади музичних творів, які можна використовувати з метою екологічного виховання дітей.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДЛЯ АБІТУРІЄНТА, ЯКИЙ ПРЕТЕНДУЄ НА ЗАРАХУВАННЯ ЗА СТУПЕНЕМ МАГІСТРА (за 200 бальною шкалою)

Сума балів	Рівні	Критерії оцінювання знань
177-200	Високий	Абітурієнт дає правильні та розгорнуті відповіді на питання білету. Глибоко розуміє значення педагогічних термінів та вільно ними оперує. Різнобічно аналізує закономірності розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку. Показує знання не лише основної, але й додаткової літератури. Робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади. Переконливо обґрунтовує власну думку.
154-176	Достатній	Абітурієнт дає правильні та достатньо повні відповіді на питання білету, але з деякими неточностями або пропусками в неосновних питаннях. Оперує педагогічними термінами без особливих труднощів, вміє логічно побудувати відповіді на поставлені питання, орієнтується в галузі дошкільної освіти, логічно обґрунтовує власну думку.
130-153	Задовільний	Абітурієнт в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповіді на питання білету неповні, неглибокі, містять неточності, носять частковий характер. Робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів. Відсутнє вміння обґрунтовувати власну думку.
100-129	Низький	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, а тому дає відповідь не по суті поставлених запитань. Не розуміє педагогічних термінів, не орієнтується у сучасних наукових дослідженнях в галузі дошкільної освіти, не володіє професійними знаннями.

Якщо абітурієнт під час фахового вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0 до 99 балів, то ця кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів фахової атестаційної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали вступного фахового випробування виголошуються головою фахової атестаційної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

5. ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Бенера В.Є., Маліновська Н.В. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей. Навчально-методичний посібник за кредитно-модульною системою організації навчального процесу для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта. К. : Видавничий Дім «Слово», 2012. 376 с.
3. Березюк В.С., Рудік О.А. *Інноваційні технології в ДНЗ*. Х.: Вид. група «Основа», 2017. 224 с. URL: http://osnova.com.ua/preview/book/6139/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8B%20%D0%B8%D0%B7%20DNK009_blok.pdf
4. Беленька Г.В. Зростання дошкільника в праці. К.: Шкільний світ, 2010. 112 с.
5. Беленька Г.В., Богініч О.Л., Машовець М.А. Здоров'я дитини – від родини. К.: СПД Богданова А. М., 2006. 220 с.
6. Богініч О.Л., Левінець Н.В., Лохвицька Л.В., Сварковська Л.А. Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку: навч.-метод. посіб. К.: Вид-во «Генеза», 2013. 128 с. (Серія «Настільна книжка вихователя»).
7. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. К.: Видавничий дім «Слово», 2012. 704 с.
8. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: навч. посібник. К.: Слово, 2008. 404 с.
9. Богуш А.М., Гавриш Н.В., Саприкіна О.В. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.
10. Богуш А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навчально-методичний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 256 с.
11. Богуш А.М., Маліновська Н.В. Перші кроки грамоти: передшкільний вік: навч. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. 424 с.
12. Брюхова Т.В. Використання інфографіки в мистецькій освіті. *Мистецтво і Освіта*, 4, 2017.
13. Бурова А. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 256 с.
14. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : підручник. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2019. 467 с.
15. Денисенко Н.Ф., Лиходід Л.В., Лупінович С.В., Михайліченко А.Ф. Витоки здоров'я дитини: навч.-метод. посіб. Тернопіль, 2010. 160 с.

16. Дошкільне тіловиховання. Вплив рухової активності на здоров'я дитини дошкільного віку. Автори-упорядники: Л.В. Калуська, З.В. Калуський, М.М. Гуменюк. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 184 с.
17. Експериментальна діяльність у ДНЗ. Укладачі Л.А. Швайка, І.В. Молодушкіна. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 192 с.
18. Загородня Л.П., Титаренко С.А., Барсуковська Г.П. Фізичне виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2011. 272, [4] с.
19. Зазуляк Т.К. Мистецтво витинанки: створюємо декоративну композицію. *Мистецтво і Освіта*, 4, 2017.
20. Закон України «Про дошкільну освіту» 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2628-14>
21. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 36, ст. 266 від 2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
22. Іщенко Л.В. Педагогічні технології супроводження процесу формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку: навчальний посібник [для студентів спеціальності «Дошкільна освіта»]. Умань: ПП Жовтий О. О., 2013. 149 с.
23. Калуська Л.В., Острошенко М.В. (Авт.-упор.) *Інновації в дошкільлі. Програми, технології, проекти, ідеї, досвід*. Мандрівець, 2013. 376 с.
24. Концепція «Нова українська школа». 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
25. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/12ta1d3vfwTtFhITpMTCJ-NO3SISU47Gd/view>
26. Крутій К. Формування граматично правильного мовлення в дітей дошкільного віку: Монографія. Запоріжжя: ЛПКС, 2014. 456 с.
27. Кузьмук Л.І., Поніманська Т.І. (ред.). Розвиваємо, навчаємо, виховуємо дитину третього року життя: методичний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. 568 с.
28. Лисенко Н.В. Теорія і практика екологічної освіти: педагог-дошкільник. К.: Слово, 2009. 400 с.
29. Новикова Н. В. Мистецький проект від А до Я. *Мистецтво і Освіта*, 4, 2017.
30. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-те вид. перер. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
31. Програми розвитку дітей. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
32. Сазонова А.В. Загальнотеоретичні основи природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта». К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 248 с.
33. Степанова Т.М. Індивідуалізація і диференціація навчання математики дітей старшого дошкільного віку. Монографія. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 208 с.
34. Щербакова К.Й. Методика формування елементів математики у дошкільників. К.: В-во Європейського університету, 2011. 262 с.